

سید جلال
احسان و معارف اسلامی

بحشی کوتاه پیرایه

خطِ اُفدہ

برگرفت از درسا

حاج آقا مجتبیٰ تهرانی
آیت اللہ العظمیٰ

فهرست

خطبه فدک

❦ مقدمه / ۹

❦ کلیات / ۱۳

❦ دورنمایی از خطبه و اهداف حضرت زهرا (علیها السلام) / ۱۵

❦ سند خطبه / ۱۹

❦ فصل اول؛ سخنرانی حضرت / ۲۱

❦ بخش اول، مقدمات ایراد خطبه / ۲۳

رفتن به مسجد / ۲۳

ورود به مسجد / ۲۶

آه جان سوز و ناله مردم / ۲۷

❦ بخش دوم، آغاز سخن / ۲۹

گریه دوباره مردم / ۲۹

حمد الهی و شکر نعمت‌ها / ۳۰

ثنای حق تعالی / ۳۴

شهادت بر توحید / ۴۰

خلقت و ابداع / ۴۵

هدف از آفرینش / ۴۷

- فلسفه ثواب و عقاب الهی / ۵۲
- شهادت به رسالت / ۵۳
- وضع مردم قبل از بعثت پیغمبر خاتم صلی الله علیه و آله / ۵۹
- رحلت رسول خدا صلی الله علیه و آله / ۶۳
- ❖ بخش سوم، روی سخن با حاضران / ۶۷
- تکلیف امت پس از پیغمبر / ۶۷
- یادآوری عهد و بقیه الهی / ۶۸
- قرآن و فضائل آن / ۷۰
- آثار برخی از معارف و احکام / ۷۳
- دعوت به تقوا و کسب معرفت / ۷۷
- معرفی خویشان / ۷۸
- توصیف پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله / ۸۰
- راه و روش پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله / ۸۲
- اهل بیت، آبرومندان شمایند / ۸۴
- حقارت مردم قبل از اسلام / ۸۵
- ضعف معنوی / ۸۵
- ضعف اجتماعی / ۸۵
- ضعف مادی / ۸۷
- ضعف روحی / ۸۷
- تمرد اهل کتاب از کتب آسمانی / ۸۸
- نقش حضرت علی علیه السلام در مبارزات / ۸۹
- برخی از کمالات حضرت علی علیه السلام / ۹۰
- حال مردم در فتنه‌ها / ۹۱
- منتظرین شکست اسلام / ۹۳
- بی تفاوت‌ها / ۹۳
- واردان ناوارد / ۹۳
- ❖ بخش چهارم، اعتراض به غصب خلافت / ۹۵
- ظهور نفاق پس از رحلت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله / ۹۵

سرکشی شیطان/ ۹۷

نقض عهد، پیش از دفن پیغمبر/ ۱۰۰

سریچی از فرامین قرآن/ ۱۰۳

دلیل روگردانی شما از قرآن/ ۱۰۵

عجله در غصب خلافت/ ۱۰۷

پاسخ به ندای شیطان/ ۱۰۸

اقدام علیه اهل بیت پیغمبر علیه السلام/ ۱۱۲

صبر اهل بیت بر مصیبت‌ها/ ۱۱۳

❖ بخش پنجم، دادخواهی درباره فدک/ ۱۱۵

روی سخن با ابوبکر/ ۱۱۸

دلالتی از قرآن کریم/ ۱۱۸

چه گمان کرده‌اید؟!/ ۱۲۱

دیدار به قیامت/ ۱۲۳

❖ بخش ششم، اعتراض به سکوت دیگران/ ۱۲۷

روی سخن با انصار/ ۱۲۷

ضایعه رحلت پیغمبر و فاجعه بی حرمتی به او/ ۱۳۰

اشاره قرآن به رحلت پیغمبر/ ۱۳۲

بازگشت امت به جاهلیت/ ۱۳۴

چرا کاری نمی‌کنید؟!/ ۱۳۷

سابقه همراهی انصار با پیغمبر/ ۱۳۹

چرا متحیرید؟!/ ۱۴۱

چرا با غاصبان خلافت نمی‌جنگید؟!/ ۱۴۴

علت اصلی سکوت حاضران/ ۱۴۵

اتمام حجت/ ۱۴۷

عاقبت غصب فدک/ ۱۴۹

فصل دوم؛ محاجه حضرت با ابوبکر/ ۱۵۳

❖ بخش اول، فرافکی‌های ابوبکر/ ۱۵۵

اتخاذ یک موضع نرم!/ ۱۵۶

اعتراف به حقانیت اهل بیت / ۱۵۹

دلیل عدم تصدیق حضرت / ۱۶۱

شعارهای پوچ / ۱۶۳

توجیه غضب فدک با روایتی جعلی / ۱۶۴

ادعای اجماع امت بر ظلم به اهل بیت / ۱۶۷

ظاهر سازی و فرار از اصل بحث / ۱۶۹

❁ بخش دوم، پاسخ حضرت زهرا علیها السلام / ۱۷۱

تنزیه دامان پیغمبر از تهمت ها / ۱۷۱

حجّیت و محدوده اجماع / ۱۷۲

افشای سوابق خیانت غاصبان / ۱۷۳

استدلال به آیات قرآن / ۱۷۴

دلیل روگردانی از حکم خدا / ۱۷۵

❁ بخش سوم، سخن مجدد ابوبکر / ۱۷۷

اعتراف به حق و چرب زبانی / ۱۷۷

تقصیر ها را به گردن مردم انداختن / ۱۷۹

❁ بخش چهارم، سخن پایانی حضرت زهرا علیها السلام / ۱۸۱

اعتراض به مردم ساکت / ۱۸۲

فصل سوم؛ بازگشت به خانه / ۱۸۵

کلام جانسوز حضرت زهرا علیها السلام با امیر المومنین علیه السلام / ۱۸۷

تسلی دادن امیر المومنین علیه السلام به حضرت زهرا علیها السلام / ۱۹۰

❁ خاتمه / ۱۹۲

❁ متن کامل خطبه / ۱۹۳

❁ فهرست منابع و مآخذ / ۲۰۸

❁ مقدمه

پس از رحلت رسول اکرم ﷺ دو حادثه مهم و سرنوشت‌ساز روی داد که تمامی حوادث بعد از خود را تحت تأثیر قرار داد. این دو حادثه یکی تشکیل سقیفه و غصب خلافت مسلمین و دیگری غصب «فدک» یعنی قطعه زمین اهدایی پیغمبر گرامی اسلام ﷺ، به دخترش فاطمه زهرا علیها السلام بود. پس از مدّت بسیار کوتاهی از این دو رویداد و بعد از چند بار پیگیری برای بازپس‌گیری فدک و بی‌نتیجه بودن آن، حضرت زهرا علیها السلام در مسجد النبی ﷺ حاضر شد و خطبه‌ای را در حضور مهاجرین و انصار ایراد فرمود که از آن پس به خطبه فدک معروف گردید.

این خطبه نه تنها مسائل مربوط به فدک را به خوبی و حقّ اهل بیت علیهم السلام در آن را به روشنی اثبات می‌کند، بلکه مشتمل بر مضامین بلند در معارف اعتقادی است. بیان اصول اعتقادی با بیانی شیوا از توحید گرفته تا نبوّت و معاد، اسرار احکام و اوامر و نواهی الهی، ذکر وضع مردم قبل از بعثت رسول خدا ﷺ، مبارزات و سختی‌های پیامبر ﷺ

و علی علیه السلام برای پیروزی و تثبیت دین خدا، فتنه‌های دشمنان و برخی منافقان در تمام این زمان‌ها، تعیین جانشینی علی علیه السلام از طرف خدا در روز غدیر، رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله و عهدشکنی اصحاب، غصب خلافت و مخالفت با حکم خدا در قرآن، غصب فدک و کنار زدن احکام صریح ارث و هبه و بسیاری موضوعات دیگر، از جمله مطالب این خطبه است که در نهایت اختصار و در اوج استحکام و زیبایی بیان شده است.

اهمیت خطبه تا آنجا است که ائمه اطهار علیهم السلام آن را نقل کرده‌اند و علمای دین علیهم السلام بر حفظ، فراگیری و نشر آن اهتمام و تأکید ویژه داشته‌اند. علمای بزرگوار شیعه علیهم السلام در طول تاریخ، اسناد و مدارک این خطبه و شرح‌هایی از آن را به رشته تحریر در آورده و برای جامعه مسلمان به یادگار گذاشته‌اند؛ تا جایی که غیر از ده‌ها کتاب به زبان عربی و فارسی، ترجمه‌هایی از این آثار به زبان‌های ترکی، اردو، فرانسوی و... صورت گرفته است.

حضرت آیت‌الله العظمی حاج آقامجتبی تهرانی که سال‌ها است شمع فروزان وجودش، محفل شیفتگان مکتب اهل بیت را روشنی و گرمی می‌بخشد و چشمه زلال دروس مختلف ایشان، مشتاقان معارف حق را متناسب با سطح فکری و میزان طلبشان سیراب می‌کند، در سال ۱۳۷۴ طی ۱۷ جلسه، به شرحی مختصر از خطبه حضرت زهرا علیها السلام پرداختند. همان‌طور که در ابتدای بحث حضرت استاد اشاره می‌فرمایند، روش بحث متناسب با زمان، مکان و مخاطبان بوده و این شرح، مابین ترجمه و توضیح است؛ تا یک اثر مفصل و جامع. این شرح که با روشی خاص به زبان ملکوتی ایشان بیان گردیده، علاوه بر توضیح بسیاری از مسائل

اصلی این خطبه، حاوی نکات بدیع در کشف راز و رمزهای این خطبه است که بر جان و دل خواننده می‌نشیند و در ضمیر انسان‌های پاک، اثر می‌گذارد.

این اثر چندی قبل از سوی برخی شاگردان و ارادتمندان معظم‌له منتشر شد که در همین جا از زحمات آنان سپاس‌گزاریم. اما پس از تشکیل مؤسسه پژوهشی فرهنگی مصاییح الهدی و دائر شدن دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی، متن کتاب مجدداً با صوت مباحث تطبیق شد و دوباره مورد دقت و بررسی قرار گرفت تا از نظر ویژگی‌های ویرایشی و آماده‌سازی اثر، در ردیف دیگر آثار حضرت استاد قرار گیرد. همچنین نکاتی که به عنوان کلیات در ابتدای بحث آمده است، مربوط به سخنرانی حضرت استاد در ایام فاطمیه سال ۱۳۸۷ است که به مناسبت در اینجا آمده است، ضمناً در طبع جدید، متن خطبه فدک به انتهای کتاب افزوده شده است.

و من الله التوفيق وعليه التكلان

مؤسسه پژوهشی فرهنگی مصاییح الهدی

دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی